شطرنج قهرمانی

همراه با ۱۳۴ دیاگرام تمرینی

شامل مسائل، ترکیب ها و بررسی های درخشان

آلبریک اوکلی

ترجمه و تدوین: عزیزاله صالحی مقدم

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZTORE.IR

بنام خداوند جان و خرد

کزین برتر اندیشه برنگذرد

شطرنج قهرمانی

همراه با ۱۳۴ دیاگرام تمرینی

شامل مسائل، ترکیب ها و بررسی های درخشان

آلبریک اوکلی

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

ترجمه و تدوین:

عزیزالله صالحی مقدم

ویراستار:

آیدا صالحی مقدم

انتشارات فرزین

۱۳۹۱

سرشناسه	اوکلی دو گالوی، آلبریک، ۱۹۱۱-۱۹۸۰م.
	o'Kelly de Galway, Alberic
عنوان و نام پدیدآور	شطرنج قهرمانی/همراه با ۱۳۴ دیاگرام تمرینی شامل مسایل، ترکیب ها و بررسی های درخشان / آلبریک اوکلی
مشخصات نشر	تهران: فرزین، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری	۲۷۳ ص. : مصور.
فروست	هنر، آموزش شطرنج.
شابک	۷۰۰۰۰ ریال: ۲-۳۴-۵۰۱۷-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	عنوان اصلی: Vers La Maintrise.
موضوع	شطرنج -- راهنمای آموزشی
شناسه افزوده	صالحی مقدم، عزیزالله، ۱۳۱۴-، مترجم
شناسه افزوده	صالحی مقدم، آیدا، ۱۳۶۳-، ویراستار
رده بندی کنگره	GV۱۴۴۵/الف۸ش۶ ۱۳۹۰
رده بندی دیویی	۷۹۴/۱۰۷
شماره کتابشناسی ملی	۲۶۵۵۵۳۱

فرزین

انتشارات فرزین

شطرنج قهرمانی

نویسنده: آلبریک اوکلی

ترجمه و تدوین: عزیزالله صالحی مقدم

ویراستار: آیدا صالحی مقدم

چاپ و صحافی: طیف نگار

شمارگان: ۱۵۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۱

بها: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۲-۳۴-۵۰۱۷-۶۰۰-۹۷۸

ISBN:978-600-5017-34-2

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن فروشگاه: ۰۶ ۲۴ ۴۶ ۶۶

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

فهرست مطالب

مقدمه ۵

درس ۱. یورش پیاده‌ای ۹

تمرین‌های درس ۱ ..... ۱۷

پاسخ تمرین‌های درس ۱ ..... ۲۰

درس ۲. زنجیر پیاده‌ای ۲۳

تمرین‌های درس ۲ ..... ۴۱

پاسخ تمرین‌های درس ۲ ..... ۴۱

درس ۳. قربانی پوزیسیون (۱) ۴۳

تمرین‌های درس ۳ ..... ۵۴

پاسخ تمرین‌های درس ۳ ..... ۵۶

درس ٤. قربانی پوزیسیون (۲) ۵۷

تمرین‌های درس ۴ ..... ۷۱

پاسخ تمرین‌های درس ۴ ..... ۷۳

درس ۵. تجمع نیروها در مرکز ۷۵

تمرین‌های درس ۵ ..... ۸۸

پاسخ تمرین‌های درس ۵ ..... ۹۰

درس ٦. مرکز پیشرفته ۹۳

تمرین‌های درس ۶ ..... ۱۰۸

پاسخ تمرین‌های درس ۶ ..... ۱۱۰

درس ۷. اکثریت پیاده‌ای در مرکز ۱۱۳

تمرین‌های درس ۷ ..... ۱۲۵

پاسخ تمرین‌های درس ۷ ..... ۱۲۸

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

درس ۸. حمله ۱۳۱
تمرین‌های درس ۸ ..... ۱۴۸
پاسخ تمرین‌های درس ۸ ..... ۱۵۱
درس ۹. حملهٔ متقابل ۱۵۵
تمرین‌های درس ۹ ..... ۱۷۳
پاسخ تمرین‌های درس ۹ ..... ۱۷۶
درس ۱۰. پیادهٔ تنها ۱۷۹
تمرین‌های درس ۱۰ ..... ۱۹۸
پاسخ تمرین‌های درس ۱۰ ..... ۲۰۱
درس ۱۱. واریانت تعویضی درگامبی وزیر ۲۰۳
تمرین‌های درس ۱۱ ..... ۲۱۹
پاسخ تمرین‌های درس ۱۱ ..... ۲۲۲
درس ۱۲. طرح‌های برنده ۲۲۵
تمرین‌های درس ۱۲ ..... ۲۴۵
پاسخ تمرین‌های درس ۱۲ ..... ۲۴۸
درس ۱۳. امکانات استراتژیکی پنهان در وسط بازی ۲۵۱
تمرین‌های درس ۱۳ ..... ۲۷۱
پاسخ تمرین‌های درس ۱۳ ..... ۲۷۳

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

مقدمه

در این مرحله از آموزش شطرنج که در حقیقت آغاز مرحلهٔ آموزش برای بازیکنان بسیار پیشرفته – در سطح قهرمانی است – توجه شما را به چند مطلب جلب می کنیم. اینها مطالبی هستند که سال‌ها از نظرها دور مانده و یا اگر هم کسی به طور ناخودآگاه به آنها توجه داشت آنها را به طور منظم و نظام‌مند مطرح نکرده است.

امروزه به علت دسترسی به ادبیات غنی شطرنج آموزش شطرنج، حتی در سطح قهرمانی، به مراتب آسان‌تر از یکی دو نسل پیش است.

با مطالعهٔ این کتاب شما به آسانی خواهید توانست خود را به سطح بازیکنان درجه یک برسانید و به زودی به افتخار استادی در شطرنج نایل آیید. در این بخش با ایده‌هایی روبه‌رو می‌شوید که معمولاً از نظر بازیکنان معمولی پنهان می‌مانند. با آشنایی با این ایده‌ها پیشرفت شما سریع‌تر خواهد شد و شما قادر خواهید بود که مسائلی را که با آنها روبه‌رو می‌شوید آسان‌تر حل کنید.

راجع به تمرین‌ها باید تأکید کنیم که آنها را باید به طور منظم تکرار کنید تا ذهن شما تقویت شود. مطمئن باشید فرصت‌هایی پیش خواهد آمد تا شما بتوانید از این معلومات در مسابقات قهرمانی استفاده کنید.

اغلب گفته می‌شود که استادان شطرنج به اسراری واقف هستند که از افشاء آن با سرسختی امتناع می‌ورزد. این راز ظاهراً سر به مُهر استادان مشهور شطرنج، چیزی نیست جز عشق پر شور آنان به این ورزش زیبای فکری، عشقی که آنان را بر آن می‌دارد تا با جدیت بیشتر به مطالعه و تمرین شطرنج بپردازند که خود تضمینی است برای موفقیت‌های آتی آنان، پس با آرزوی موفقیت برای شما بحث خود را دربارهٔ شطرنج در سطح قهرمانی آغاز می کنیم.

عزیزالله صالحی مقدم

فروشگاه تخصصی شطرنج
SACHMAT
www.sachmat.ir

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

تمرین‌ها

تمرین‌ها مندرج در پایان هر فصل بخش اساسی از هر درس محسوب می‌شوند. باید تلاش کنید صرفاً با نگاه کردن به دیاگرام‌ها یا با چیدن وضعیت روی صفحه شطرنج راه‌حل را بیابید. در صورت استفاده از روش دوم مهم است فقط هنگامی مهره‌ای را جابه‌جا کنید که بخواهید راه حل خودتان را بیازمائید نه زودتر. پیشنهاد می‌شود که زمان مصرف شده برای حل تمرین را یادداشت کنید تا متوجه پیشرفت خود شوید – استفاده از ساعت معمولی کافی است. موقعی که نتوانستید مساله‌ای را حل کنید یا یافتن راه حل به درازا کشید، اغلب قادر خواهید بود راه حل را فردا یا پس فردا زمانی که ذهن شما به‌طور ناخودآگاه و در شرایط بهتر، برای یافتن ایده‌های نو فعالیت می کند راه‌حلی را بیابید.

ما در این تمرین‌ها از علایم زیر استفاده کرده‌ایم

نوبت حرکت سفید ?.1 نوبت حرکت سیاه ? ...1

تمرین‌ها به شکل دیگری هم طبقه‌بندی شده‌اند که با اعداد رومی مشخص می‌شوند:

ترکیب گرفتن مهره III ترکیب ماتی I

سایر ترکیب‌ها IV ترکیب مساوی II

دیگر علامت به کار رفته در این کتاب: (D) به دیاگرام مراجعه کنید.

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

درس ۱

یورش پیاده‌ای

معمولاً این سوارها هستند که با حمله پیروزمندانه خود شاه حریف را مات می کنند. اما این نکته را نباید از نظر دور داشت که بار اصلی تدارک چنین حمله‌ای به دوش پیاده‌هاست.

فیلیدور شطرنج‌باز بزرگ فرانسوی به حق ادعا می کرد «پیاده‌ها روح بازی شطرنج‌اند» او پیروزی‌های بی‌شماری را به پیاده‌ها نسبت می‌داد. وظیفهٔ اصلی پیاده‌ها ایجاد رخنه در سد دفاعی حریف و گشودن خطوط برای حمله است. گاهی هم پیاده‌ها با سوارهای سنگین برای به دام انداختن نیروهای حریف، همکاری می کنند. یورش پیاده‌ای می تواند غافلگیرانه باشد. به نمونه‌هایی از آن توجه کنید.

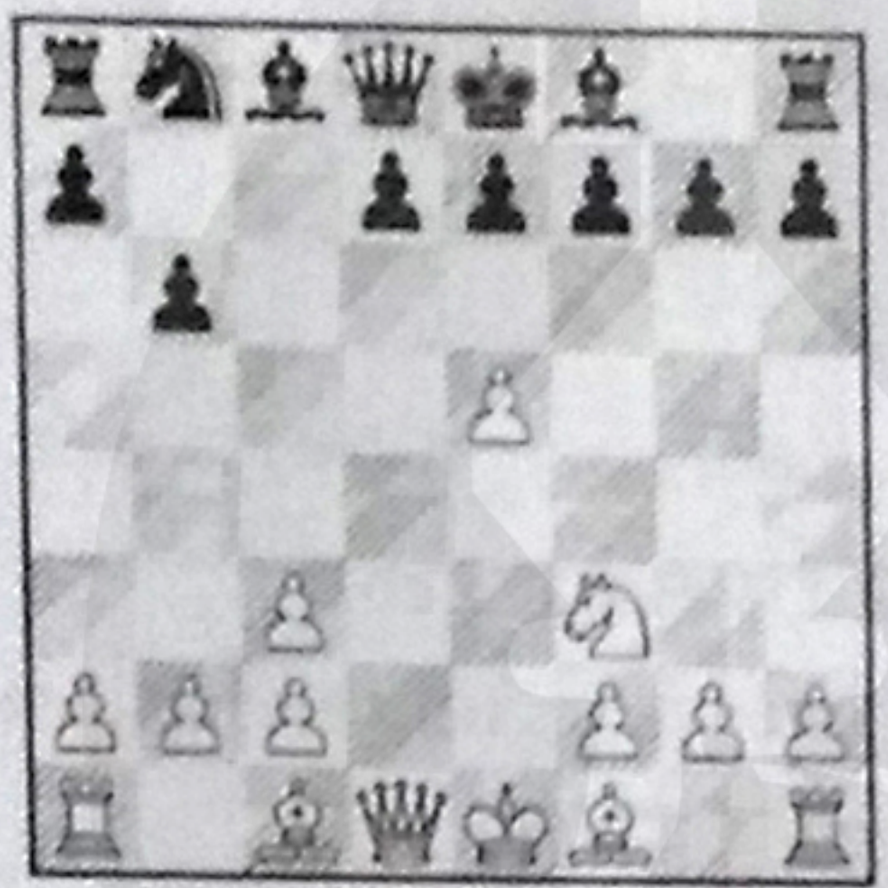

I) 1.e4 c5 2.♘f3 ♘f6 3.e5 ♘d5 4.♘c3 ♘×c3 5.d×c3 b6?
(D) 6.e6!!

پیاده سفید به شاه حریف حمله‌ور می‌شود. تهدید *♘e5* سپس *♕f3* با حمله همزمان به *f7* و *♖a8* است و اگر سیاه واکنش نشان ندهد *e×f7+* شاه او را در معرض خطر جدی قرار می‌دهد. و ادامه *6... f×e6 7.♘e5!!* با تهدید *♕h5+* و *♕f3!* و اگر سیاه بر سر راه وزیر سفید با *7... g6* مانع ایجاد کند سفید *♕f3!* کرده تهدید دوگانه مات و گرفتن رخ را دارد. البته اگر سفید امکان حمله فیل در قطر *a4 – e8* را نداشت *6... d×e6* وضعیت را ساده می کرد.

اما اینک

6... d×e6 7.♕×d8+ ♔×d8 8.♘e5 ♔e8 9.♗b5+ ♗d7
10.♘×d7 ♘×d7 11.♗f4! a6 12.♗c6

فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZ.IR

سفید تفاوت می گیرد. ادامهٔ

9... ♘d7 10.♗c6 ♖b8 11.♗f4 همان نتیجه را دربرداشت.

در اینجا این پیاده، اسب و وزیر بودند که با همکاری تنگاتنگ سفید را از نظر کمّی جلو انداختند.

اوکلی - باردا

مکاتبه‌ای یادبود دایکلف

۱۹۵۴ – ۵۶

سفید وضعیت سیاه را به هم می‌ریزد و سیاه را مجبور به تسلیم می کند.

II) 1.c4!!

واقعاً هم راه نجاتی وجود نداشت:

1... d×c4 2.d5! e×d5 3.e6!!

فیل می گیرد و یا

1... ♔g8 2.♖ah2 ♕g6 3.♕×g6 ♗×g6 4.♖h8+ ♔f7

5.c×d5 با بردی آسان

اونزیکر – دوک اشتاین

کِرمس ۱۹۶۷

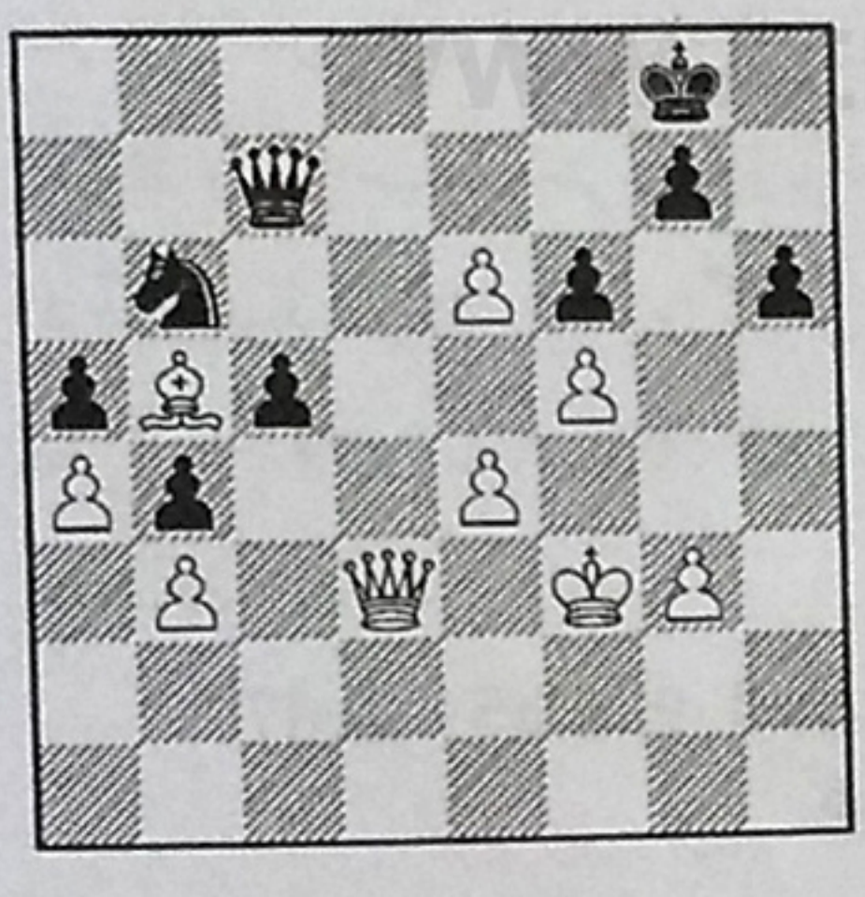

یورش پیاده‌ای سفید آرایش سیاه را به هم می‌زند:

III) 1.e5!! ♕×e5

1... f×e5 2.f6! g×f6 3. ♕g6+

پیادهٔ سفید وزیر می‌شد.

2.♕d8+ ♔h7 3.e7

سفید، اسب را نمی‌گیرد چون در آن صورت سیاه با ♕×f5+ و تعقیب شاه سفید کیش دایم می‌داد.

3... ♕×f5+ 4.♔g2 ♕e4+ 5.♔h2 1-0

آلخین – جونز

زوریخ ۱۹۳۴

سفید وضعیت سیاه را می‌شکافد:

IV) 1.e5!! d×e5

1... f×e5 2.f6! ♕×f6 3.♕×g4+

و سپس ♗e4 به راحتی می‌برد.

2.d6 e5

2... c×d6 3.c5!

قطر *a2-g8* برای فیل گشوده می‌شود.

3.♗e4 ♕d7 4.♕h6! 1-0 چون

4... ♘h7 5.♗d5+ ♔h8 6.♕g6

تهدید مات و وزیر شدن پیاده را داشت.

استانچیو - کووچس

دوبلین ۱۹۶۹

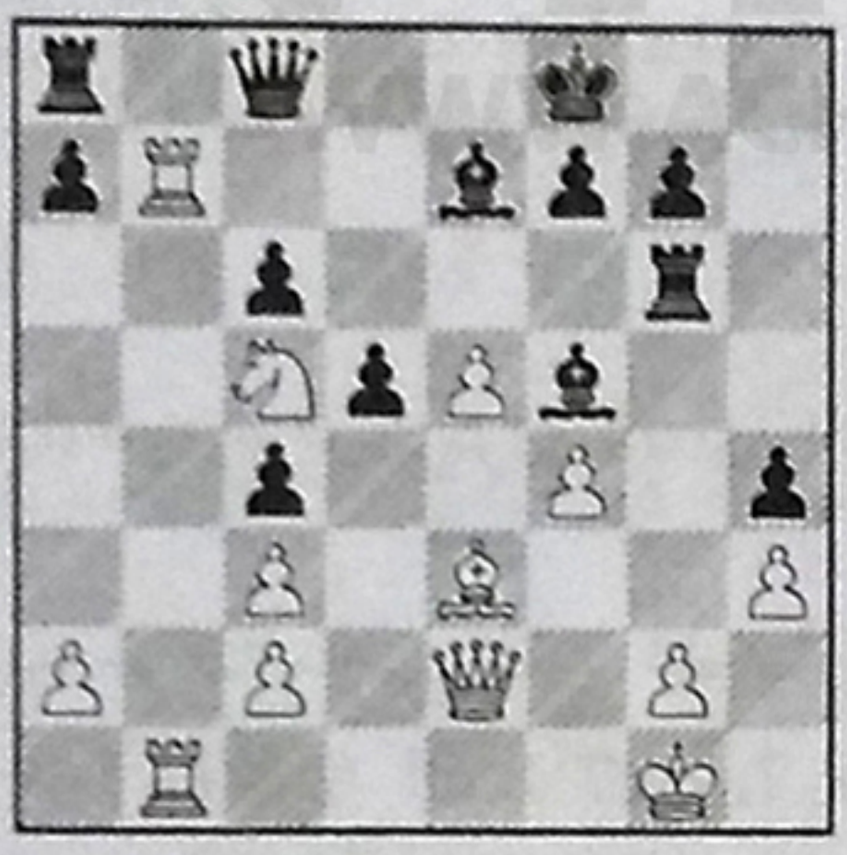

سفید تهدیدهای متعدد دارد: ۱- اگر وزیر سفید به *h8* برود مات می‌کند. بنابراین ♕*h5* یک زمان کسب می‌کند. ۲- خانه *b8* در ارتباط با خانه *f8*- که شاه سیاه قرار دارد به سفید امکان حمله دوگانه اسب می‌دهد. از این رو فیل *f5* باید از *d7* دفاع کند وگرنه ♖*b8* به علت حملهٔ دوگانه ذکر شده وزیر

V) 1.e6!!

1... ♗×e6 2.♕h5 ♖h6 3.♕e5/ 4.♖b8 وزیر می گیرد

1... f×e6 2.♖b8! ♖×b8 3.♖×b8 ♕×b8 4.♘d7+ ♔g8
5.♘×b8 ♗×h3 6.♘×c6 ♗f6

6... ♖×g2+ 7.♕×g2 سفید یک سوار اضافه دارد

7.♗×a7 ♗g4 8.♕f1 h3 9.g3 1-0

اوکلی - بوبوتسف

زورنار ۱۹۶۰

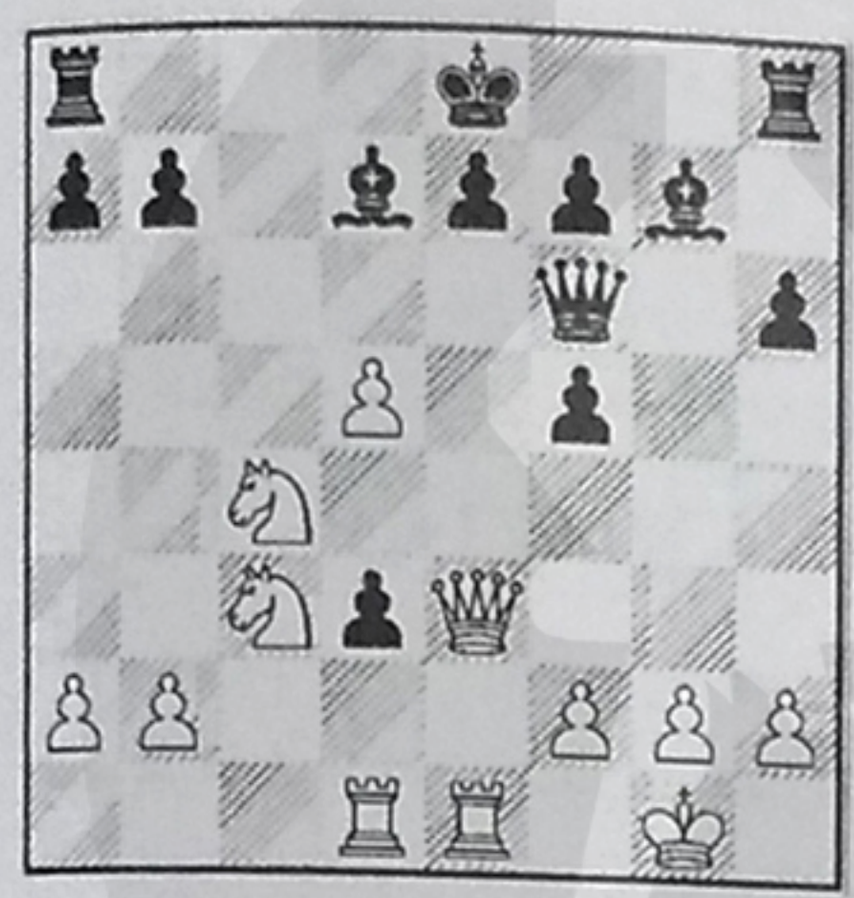

سفید از آرایش نه چندان طبیعی مهره‌های سیاه، این گونه بهره‌برداری می کند.

VI)1.d6!

تهدید فقط *d×e7* سپس *♘d6+* نیست بلکه سفید با آن، خانه *d5* را برای اسب آزاد می کند تا بعد بتواند با *♘c7+* رخ بگیرد.

1... ♗e6 2.d7+!! ♔×d7

به همان دلیل قبلی فیل می‌تواند پیاده را بگیرد. و اگر:

2... ♔f8 3.♕×a7! ♖d8 4.♕a5!

رخ می گیرد چون به علت تهدید مات در عرض ۸ رخ فرصت گریختن پیدا نمی کند و اگر:

2... ♔d8 3.♘b6! a×b6 (3... ♖b8 4.♕f4) 4.♕×b6+ ♔×d7
5.♕×b7+ با مات در چند حرکت.

3.♕×d3+ ♔c7

سیاه امیدوار است بتواند *♖a8* را نجات بدهد. اگر:

3... ♔c8 4.♘d5 ♗×d5 5.♕×d5

سیاه حرکت مناسبی ندارد. شاه سیاه مجبور است به تنهایی با ارتش سفید روبه‌رو شود.

4.♘b5+ ♔c8 5.♖cl ♔b8 6.♘a5 b6 7.♘c7 ♗c8 8.♕f3 1-0

مات در *a8* یا *b7* دفاع ندارد.

اوکلی - سچی

سومین قهرمانی مکاتبه‌ای جهان

۶۱ - ۱۹۵۹

در اینجا هم ما شاهد وضعیتی هستیم که در آن سوارهای سفید چه به طور مستقیم چه به طور غیرمستقیم بر عرض ۷ و ۸ کنترل دارد.

این برتری محسوس، هجوم پیاده‌ای را ممکن می گرداند.

VII) 1.e5!! f×e5

کوشش برای بسته نگه داشتن وضعیت با *1... f5* به علت *2.♗h5* - در رابطه با *2...♖d6* که مانع را از سر راه پیاده برمی‌داشت - با شکست روبه‌رو می‌شود.

2.f5! ♗f7

ادامهٔ

2...♖f8 3.f×e6!! ♖×f2 4.♖d8+ ♔h7 (4...♖f8 5.e7 ♖e8 6.♗h5,...) 5.♗×f2

خوب نبود چون پیاده وزیر می‌شد.

3.f6!

شکافی در استحکامات شاه سیاه ایجاد می کند.

3... ♕c6; *3... g×f6 4.♗d8!*

به علت تسلط سفید بر خانه‌های سیاهرنگ، سیاه در شبکهٔ ماتی گرفتار می‌شود.

4.f×g7 ♔×g7 5.♗e3!

سوارها از طریق شکافی که پیاده‌ها ایجاد کرده‌اند پیشروی می کنند.

5... b5 6.♗g4

تهدید گرفتن تفاوت، یورش به عرض ۷ را ممکن می کند.

6... ♕g6 7.♖d7 h5 8.♗f5 ♕f6 9.h4! 1-0

چون بعد از ادامه محتمل

9... e4 10.♗g5 ♕×c3 11.♖×f7+! ♔×f7 12.♕a7+

مات دفاع نداشت.

بوک - کارلسون

گوتبورگ ۱۹۴۶

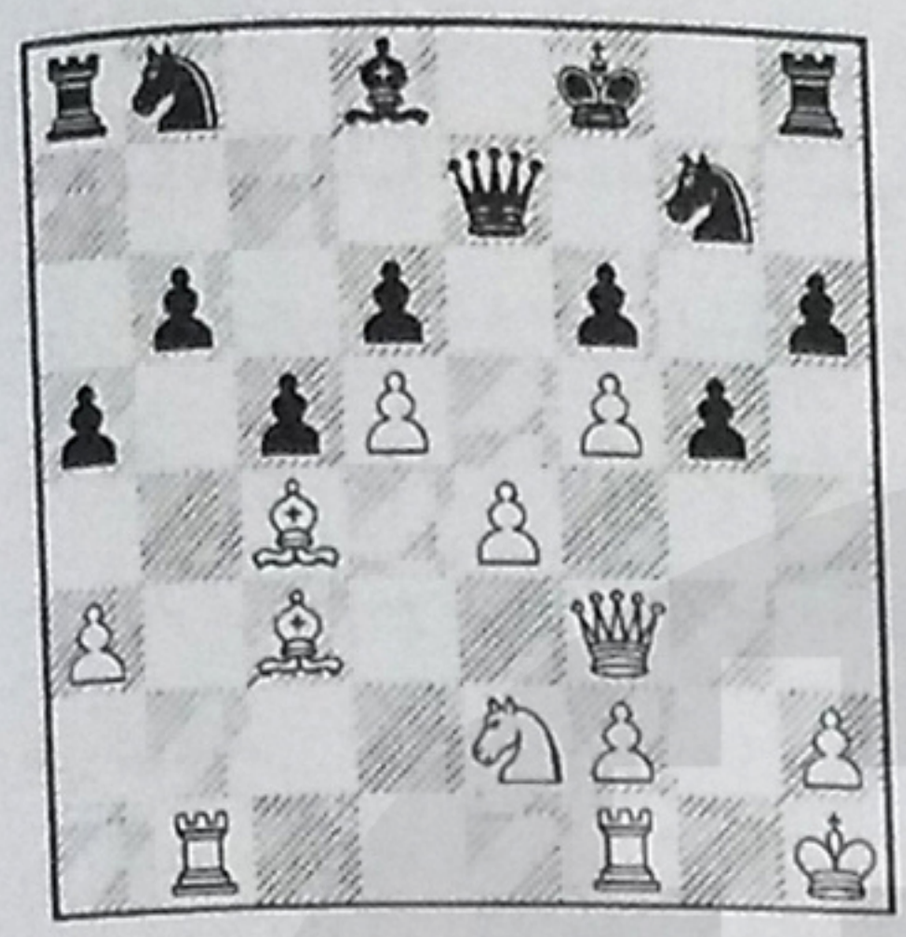

با دقیق شدن به این وضعیت، متوجه چند نقطه ضعیف در اردوی سیاه می‌شویم. نخست، وزیر سفید روی همان قطری قرار دارد که رخ سیاه بی‌دفاع است. از سوی دیگر رخ سفید – البته با مانع – رودرروی شاه سیاه قرار گرفته است. وزیر تنها مهره نیست که می‌تواند به رخ سیاه حمله کند. فقط پیاده *d5* مانع حمله ♗*c4* است. ♖*f1* از سوی ♗*c3* برای حمله به *f6* حمایت می‌شود. همه این عوامل مناسب، امکان ایجاد شکاف با یورش پیاده‌ای را ایجاد می‌کند.

VIII) 1.e5!!

1... d×e5? 2.d6! با حملهٔ همزمان به وزیر و رخ

2... ♕a7 3.♗d5 از نظر کمّی جلو می‌افتد.

1... f×e5 2.f6! ♕×f6 3.♕×f6 ♗×f6 4.f4!!

اینک ستون *f* باز و ♖*f1* فعال می‌شود.

4... g×f4

به دو ادامه دیگر توجه کنید:

a) 4... ♔e7 5.f×e5 ♗×e5 6.♗×e5 d×e5 7.♖×b6

با نفوذ در اردوی حریف. بدن این امکان، ترکیب ناموفق می‌بود.

وظیفه ♗*d8* سنگین بود او می‌بایستی هم از پیاده *b6* و هم از خانهٔ *f6* دفاع می‌کرد.

7... ♘d7 8.d6+ ♔d8 9.♖b7 ♖b8

تنها حرکتی که ظاهراً سوار نمی‌دهد.

10.♖×b8+ ♘×b8 11.♘c3! و سفید بر سراسر صحنه تسلط دارد.

b) 4... ♘d7 5.f×e5 d×e5 6.♖×b6! ♔e7 7.d6+

مانند ادامهٔ قبلی، بازی این گونه دنبال شد:

4... g×f4 5.♘×f4 ♔f7

5... ♘d7? 6.♘g6+ ♔f7 7.♘×h8+ ♖×h8 8.♗b5 ♘b8

9.♗a4 پیادهٔ b6 سقوط می کند.

6.♖×b6! e×f4; 6... ♘d7 7.♖b7

7.♖b7+ ♗e7 8.♖×f4+ ♔e8 9.♗×g7 ♖g8 10.♗b5+ ♔d8

11.♖f7 ♗g5 12.♗c3! با تهدید ♗×a5+

12... ♔c8 13.♗d3! a4 14.♗h7! ♖f8

♖e8 گریز راه شاه را می‌بست.

15.♗f5+ 1-0

جیلدوف - شیانفسکی

شوروی ۱۹۶۶

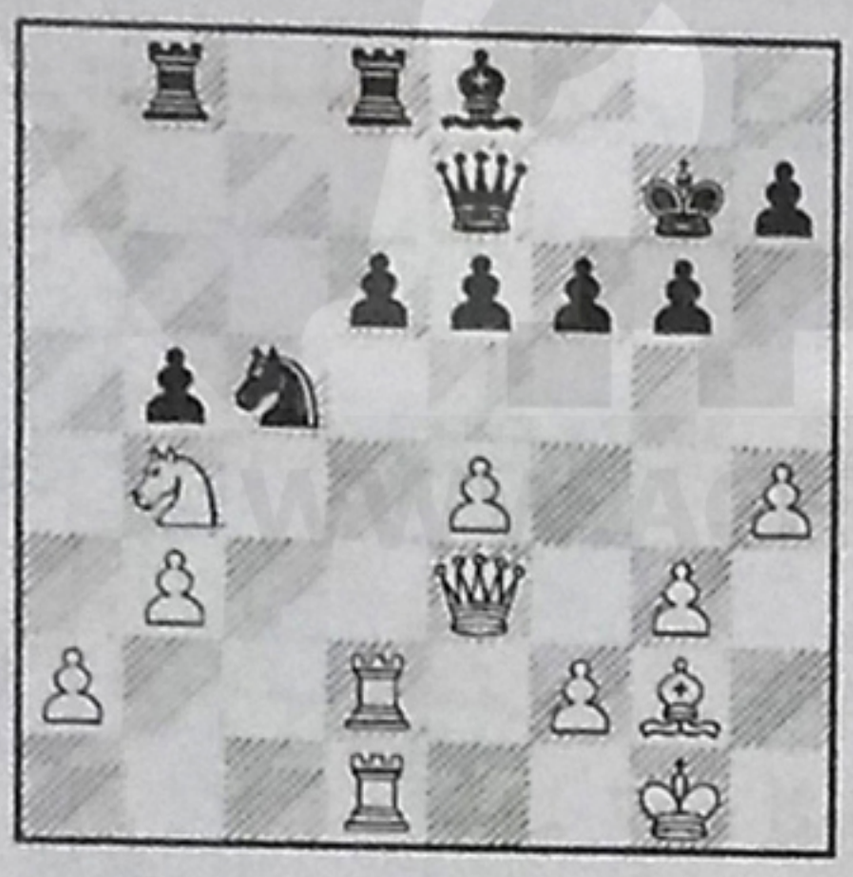

سفید شکاف ایجاد می کند.

IX)1.e5!! ♘b7

2... f×e5 3.♖×d6! ♖×d6

4.♕×e5+

سفید در وضعیت برنده یک پیاده هم اضافه دارد.

2.♗×b7 ♖×b7 3.♖×d6 ♖×d6 4.e×d6 ♕f7 5.f4 ♗d7 6.♖c1 ♕f8 7.♕d4 ♕a8 8.g4! ♔g8 9.♘c6! ♕×a2 10.♕×f6 ♗×c6 11.♖×c6 ♕b1+ 12.♔f2 ♕a2+ 13.♔g3!

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMASTOR.IR

وید- اولمان

اسکوپیه ۱۹۶۸

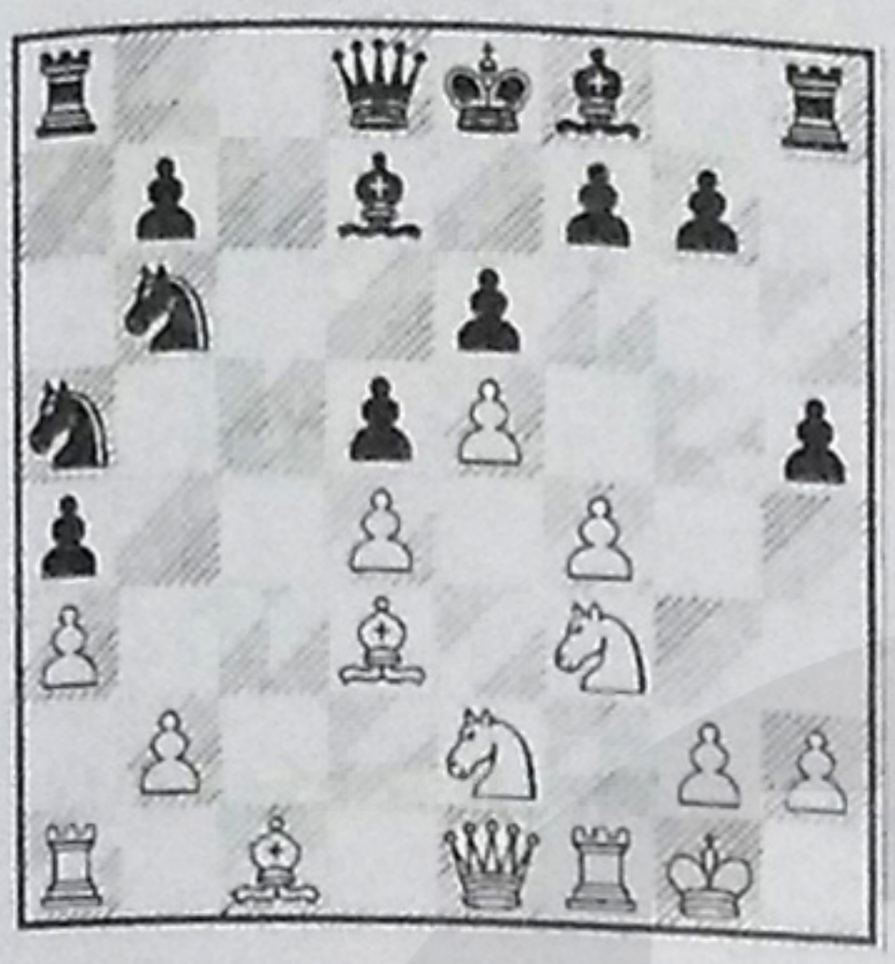

آچمزی پیاده e و وضعیت بد اسب و پیاده‌های سیاه، زمینه‌ای را برای زدن ترکیب فراهم می‌آورند.

X)1.f5!! e× f5

1... ♘b3 2.♗g5 ♗e7 3.♗×e7 ♕×e7 4.f×e6 ♗×e6 5.♖d1 سیاه نقاط ضعف متعدد دارد.

2.e6! f× e6

2... ♗×e6 3.♘f4 با در هم ریختن وضعیت سیاه.

3.♕g3 راه باز است.

3... ♔f7 4.♘f4 ♔g8 5.♘g6 ♘b3 6.♘×h8 ♘×c1

6... ♘×a1 7.♘g6 ♘b3 8.♗g5

با حملهٔ پیروزمندانه، وزیر از طریق *h4* و *♕×h5* خود را به سرعت به اردوی سیاه نزدیک می‌کند.

7.♖a×c1 ♔×h8 8.♘e5 ♗e8 9.♖c7!

استراتژی سفید: اشغال عرض ۷ و تاکتیک او: این رخ که به طور غیرمستقیم دفاع می‌شود – با رخ دیگر هماهنگ می‌شود.

9... h4 10.♕f4 g5

این حرکت کار سفید را آسان می‌کند.

11.♘g6+! ♔g8

با گرفتن اسب فقط ترتیب حرکات پس و پیش می‌شود.

12.♕e5 ♗×g6 13.♕×e6+ ♔h8 14.♖×b7 ادامهٔ

14.♕e5+ ♔g8 15.♗×f5 زیباتر و سریع‌تر بود.

14... ♕e8 15.♖×b6 ♗g7 16.♕×g6 ♕e3+ 17.♔h1 ♕×d3 18.♕h5+! ♔g8 19.♖d1 ♕c2 20.♖b7 ♖f8 21.♖×g7+! ♔×g7 22.♕×g5+ ♔h7 23.♖c1 1-0

ACHMAZ
فروشگاه تخصصی شطرنج
WWW.ACHMAZSTORE.IR

انتشارات فرزین ناشر تخصصی کتاب‌های شطرنج

فروشگاه: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴ تلفن: ۶۶۴۶۲۴۰۶

www.farzinpub.com